

Prva nagrada za priče na temu Kaštela

Leo Kovač - Pula

FRACTURA RADII LOCOTIPICO LATERI SINISTRI

(Prijelom lijeve podlaktice)

Godina je 1949. kad san svršija prvi razred gimnazije u Splitu. U klasičnoj gimnaziji, ali realno odjeljenje. Iz Sućurca nas je bilo u tom I. c razredu sedan. Trabakulon od Lale, ili gospodara Lale ili gospodara Breketa, s rive najčešće išli smo u Split, u Pojud, di nije bilo mula od kamena nego niki drveni klimavi mujal. Motorni trabakul gospodara Lale jema je dva jarbola i veliku štivu u kojoj smo se stiskali kad bi uvatilo nevrime, nevera ili fortunal. Nas sedan je išlo priko Pojudskog polja prema gimnaziji, a više puta i prema Marjanu di su nas vodili Sućurani gimnazijalci sedmog ili osmog razreda i uvik smo išli u zoološki vrt gledat šimje, biloglave supove, vuka, lisice, čaglja, a u toplija vrimenta, a Bože moj, gledali bi ljubavne parove. U šumu Marjan skakali smo priko žice, jer je cili Marjan bija ograđen žicon, pa se ni moglo uvik ulist na vrata.

Ma da ne bi priča o tome, želin reć kako san pridra – skršija ruku. Bija je osmi misec i zvizdan je tako peka žestoko da se na cesti krabija katran. Isprid moje kuće je kupalište Trstenik čije dno je bilo od samega salbuna i dvi sike, pa smo mi dica volili to misto. Za razliku od kupališta Osorska di je bila velika dubina i bilo nas je straj od morski pasi. Ti dan kad san slomija ruku čača je naredija da se ide spavat. A di ću ja mulac spavat popodne, a žagor i vriska dice s kupališta je bila takva da san odlučija kad čača zaspe uteč iz kuće. Ali ne na kupalište da me ne bi vidili, već san iša kod Radunića pekare dvista metri od moje kuće. Penjat se na jablane i tražit tićja gnizda. Doša san do prvega jablana i počeja se penjat, ali je prva grana za koju san se uvatija pukla i sa dva metra visine ja san pa na kosti (leđa). Kad san se usta vidija san da mi je liva podlaktica jako izobličena.

Radnici koji su išli s posla iz fabrike cimenta pitali su me: “Čigov si ti mali?”, a ja san reka: “Matije Mateline”. I onda su me odveli doma i zvali moju mater da joj reču: “Sin ti je skršija ruku”. Bidna moja mater je zvala čaču koji je spava i on joj je reka da ča ga nisan sluša i iša spavat. A on je fino nastavija mirno spavat. Po najžešćen suncu

mater me odvela u selo u nikog starog čovika, a zva se Luka Dundin, koji je jema, može bit, oko pedeset šezdeset godin. A on je namišča skršene kosti i bija od velikog ugleda u selu. Na Podvorju kraj Biskupova Palaca probudila je mater toga Meštra Luku za kosti koji je još snen reka: “ Moja Matija to je puno grubo i ajde dovedi Mandinu da mi pomože”. Mater je išla po “asistenticu” Mandinu koja je more bit jemala oko četrdeset godin, a teška priko sto kili. Mandina me sela u svoje krilo među noge, rukama priko mojih prsiju, stisla svon snagon, a meštar od kostiju je sea isprid mene i počēja vuč moju slomljenu ruku. Dičje suze su frcale, ali “asistentica” Mandina je stiskala ka u moršu. Stari meštar bi svako malo sta i poliva ruku žestokon rakijon. A bidna moja mater je govorila: “Sinko još samo malo”. A suze su joj tekle niz obraze.

Kad je meštar od kostiju završija dricanje kostiju, stavija je dvi daščice odozgar i odozdar i to pašicon zaveza i naručija na kontrolu. Mene s tin daščican nije više bolilo. Jedna susida, Antica Mićina, došla je do moje matere i rekla joj: “Matija ča to činite od diteta. Vodi ga u Split likaru, jer to ti je muško dite i ako ostane betežan kako će kljastavon rukon moć radit kad bude veliki.” I moja mater je poslušala i opet trabakulon u Split u Pojud pa priko Pojudskog polja u staru splitsku bolnicu kod Đardina i sjeverno od Dioklecijanove palače. Kad smo došli na red likar joj je reka: “Ča to činiš od diteta jadna ženo?” A ona kaže: “A ča san ja bidna znala?” Uveli mene u niku sobu skroz tamnu, slikali na rengel pa u drugu sobu i kažu: “Lezi na stol”. Kad san lega stavili su mi niku krpnu ili garzu na usta i nos i rekli: “Diši duboko”. A nika sestra, valjda mi je kapala niku tekućinu na garzu pa san zaspala, ali ne skroz i čuja san da ništo govoridu, ali ništa nisan razumija, ali san u ton vidija jednu sliku koju pamtin i sad. A to je da mi je mali prst live ruke špagon vezan za donji kraj miseca koji je bija u oblik srpa ili polumiseca. I to sve lipo u boji.

Kad san se probudija rekli su da taj đes nosin tri šetimane i dojden da mi skinu taj đes. Ja san se lipo s tin đeson svaki dan kupa isprid kuće i za tri šetimane su mi ga skinili i rekli kako je sve dobro. Na kraju je moja mater bila jako kuntenta da nisan osta betežan i kad buden veliki da ću moć radit i živit.

STARA KUĆA

Meni svi kažu, ti si isti stric Jure. E moj sinko, stric se rodija iljadu osamsto osamdeset i sedme godine od oca staroga Mate koji se tri puta ženija jer su mu prve dvi žene umrle, a ja san se rodija pedeset i jednu godinu iza tog strica. Taj stric Jure, po pričanju njegove najstarije sestre, bija je puno visok, širokih pleća, jako snažan i malo, kaže ta teta, nagle naravi. Gledan njegovu sliku. Odjeven gospodski, leptir kularina, glava pravilna, nos pravilan, usne istaknute, iznad njih strši ušiljeni francjozefovski brk. Oči velike, crne, razmaknute. Čelo visoko, kosa crna, gusta, češljana na livu bandu. I taj moj Jure jema staroga oca Matu koji je sagradija kamenu kuću blizu Gospice, uz cestu Split – Trogir. Standardna kamena kuća na dva poda, a na prvi pod se dolazilo uz kamene skale, pa balatura, pa ulaz u kuću s desne bande. U potkrovlju ili šufitu komin s komoštran i bronzinon. Ispod prvog poda prostrana konoba su dva krakuna na vratima. U konobi zemjani pod i na livu bandu bačve: sridnje, velike, male, karatili, lakomica, demijane, pirije, šijuni, biduni, trkmari, mašklini, motike, trijanguli, samari. S grede visidu rampini s ništo suvog mesa. Desno sa strane velika kaca s kiselin kupuson. Livo od ulaza u konobu više ispod balature bija je turanj za turnjat grožđe. Ti turanj je jema po sredini niki debeli vijak a na vrju veliko željezno kolo koje je opet sa strane jemalo rupu u koju je bila umetnuta željezna štanga, može biti dva metra duga, tako da bi dva momka kad bi se turnjalo, bila na jednoj bandi, a dva na drugoj, pa su tu željeznu štangu vukli naprid-nazad, pa je kolo pritiskalo grožđe u turnju i vino se cidilo kroz rešetlade na dnu turnja di je bija žlib koji je vino usmjerava u kamenicu koja je bila ispod razine poda. A meni je najdraže bilo slušat priskakanje željeznih klinčića koji su bili na vrju kola turnja. Sve je lipo vonjalo po vinu koje je bilo crno, gusto, kvalitetno, pa su govorili da je ka krv Isusova. I tot je živija Jure su svoja dva brata, jedan rođen iljadu osamsto devedeset pete, a drugi iljadu osamsto devedeset osme. Ajde, sestre njijove nećemo ni spominjat, jer nisu volile da i se pita za godine.

Iljadu devetsto desete Jure se zagleda u jednu curu iz dobre kuće i brzo su se sporazumili i vinčali iljadu devetsto desete. Kako je naš Jure bija nemirne naravi, a željan zarade, kaže ženi te iste godine: “Gren u Amerike zaradit pineze i dogodine se vraćan.” Mladaj ženi nije baš bilo pravo, ali ko se moga Juri usprotivit. Pogotovo nakon ča je peronospora poharala i osiromašila cilu Dalmaciju.

Ništo pinez da stari Mate, ništo posudu prijatelji i ode Jure brodon, navodno se zva Barun Gauč, za Trst di je bilo sjedište tršćanskog Lloyd. Ti brod, Barun Gauč je jema redovnu rutu od Trsta do Kotora, ali je već na početku Prvog rata, iljadu devetsto četrnajste potopljen od mine na koju je naletija. Bilo je puno mrtvi i to uglavnom žen s dicon, a to su sve bili članovi obitelji činovnika i oficira carsko-kraljevske administracije. Dok je putova od Splita do Trsta su svoja dva prijatelja mještanina, upozna se s puno otočani koji su išli isto u Amerike radi zarade i želje za boljin životon. U Trstu su čekali kad će partit brod za Nevijork. Dogovorili su se Bračani, Istrani i naš Jure sa prijateljima da će se odma javit Hrvatskoj bratskoj zajednici jer da oni pomažu našin ljudiman u prvin trenuciman dok se ne snađu. Putovanje na brodu bilo je tegobno, u potpalublju. Spiza slaba, ležaji tvrdi, neudobni. Povremeno oni šetaju brodon od prove do krme i nazad. Upoznaju naše ljude koji su radili kao fogišti i bacali, goli do pasa, garbun u ložišta parnih kotlova koji su se zvali Balkok-Vilkoks, i raspravljali da li su bolji Balkok-Vilkoks kotlovi ili parni kotlovi tipa Jarow. Fogišti su za vrime gvardiji na temperaturi do četrdeset gradi stalno pili rum jer da on smanjuje znojenje – pot.

Drugi naši ljudi koji su radili u strojarnici, oni su bili ka gospoda - makiništi, a osobito kapo di makina. I tako naš Jure i prijatelji malo u kotlovnici sa garbunjerima, malo u strojarnicu s makiništima, malo po palubi, gledaju neprekidno beskrajni ocean i nakon misec i ništo dan ugledaju obećanu zemlju Nevjork – kontrola, dokumenti, austrijski državljani, sve ispravno, ulazak u USA slobodan. Neke otočane, Dalmatince dočeka rodbina, neke druge predstavnici Hrvatske bratske zajednice. Neki odoše rodbini, a ovi ka naš Jure budu smišteni u niku baraku di je bija baren pristojan ležaj. Svituju se među sobom di bi išli radit, di je bolja zarada i zaključe da je najbolje ići u Pittsburg, jer da su tamo čeličane, da ima posla i da je tamo puno Hrvata, naročito Dalmatinaca.

Stigoše u Pittsburg, gledaju velike fabrike, sa visokim fumarima iz koji dan i noć suklja crni dim. Prijavi se Jure u ured za zapošljavanje, izvrše liječnički pregled, sva tri Kaštelanca zdrava, primljeni su na posal i određeni za rad na visokin pećima. Radi se od sedan ujutro do sedan navečer. Paklena vrućina, ali zarada dobra. Svaki tjedan isplata naruke. Iz čeličane malo u oštariju koju je drža niki Višanin, malo briškula i

trešeta, koja otužna nostalgična dalmatinska pisma i u posteju. Nima landranja okolo. nima ženske. Nima opijanja.

U baraki di su bili, niki čovik porijeklom Slavonac kaže: “Došla dva Dalmatinca u Ameriku i kažu, malo odmorimo ča ćemo odma počet radit. Sidnu uz put, cestu, i čekaju milostinju. Niki in dadu pet centi, niki deset centi, a i po koji dolar dobiju, dok se jednog dana prid nji ne zaustavi skupi Ševrolet. Izađe gospodin iz auta i svakon Dalmatincu da po sto dolari. I to redovno svaki dan. Kažu Dalmatinci, ovo je niki puno dobar čovik. Nakon misec dan opet ferma Ševrolet, izađe gospodin i da svakon Dalmatincu po pedeset dolari i obrazloži in da je počėja gradit novu kuću pa in više ne može davat po sto dolari, već po pedeset. Otiđe gospodin sa svojim Ševroletom, a jedan Dalmatinac kaže: “Ma vidi ti kurbina sina, na naš račun je počėja gradit novu kuću.” Dalmatinci u baraci nasmiju se, ali onako malo kiselkasto.

Prođe godina dana, Jure prištedi pristojnu svotu dolari i kaže prijatelju Ivanu: “Ivane ja se vraćan u Kaštila jer me čeka mlada žena, a i obeća san da ću se vratit za godinu dan.” Ivan kaže: “Moj Jure, ja san momak i ja ću još koju godinu radit i kad se vratin čači ću zgradit veliku kuću da ne živi u mižerji, a onda ću se lipo i oženit kojon našon lipon Kaštelankon.” Rastanu se prijatelji, Jure kupi biljet Nevjork – Trst i parti doma u Kaštila. Ma valja napomenit da je jednon zgodon došlo do nike svađe među Dalmatincima di su pale teške riči, uvrida roditelja i slično. Ništa osobito, ali se u Kaštilima puten pisam znalo za tu svađu. Za misec dana i ništo više, ariva naš Jure u svoje misto. A na rivi su čekali Jurin otac, stari Mate, ali i rodbina onoga s kojim se Jure u Americi posvađa. Stari Mate je zna da bi na rivi opet moglo doć do gužve, pa u svoj kaparan stavi dvi željezne balote s kojima se u mlinovima fabrike cimenta melje klinker od kojega nastane cimenat. I stvarno, s jedne i s druge strane počnu padat grube riči i jedan od suparničke skupine krene prema staron Mati i sinu mu Juri, našto stari Mate skine kaparan i udre s njim suparnika svoga sina, koji od udarca kaparanon pade na zemlju ka da ga je grom ošinija. Nastane trka, panika, ovaj na zemlji jedva diše, stigoše žandari, zapisnik, šta je bilo, kako se to dogodilo, i bome dođe do suđenja. Obe dvi sukobljene strane dovedu svidoke. Sudac kaže Mati: “Vi ste umalo ubili čovika”, a Mate odgovara: “Šjor sudac, ja njega nisan ni taknija, samo san ga kaparanon udrija, šta mogu svi svidoci posvidočit.” I sudac pozove svidoke jedne i druge strane, šta se to i kako se to zbiljo, i svi potvrdiše da stvarno nije bilo tučnjave,

već da je stari Mate samo kaparanon udrija ovoga i da se ti isti čas srušija na rivu. Sudac zaključi da je Mate nevin jer nije moga udarcen kaparanon teško povridit unesrićenog. Svi se razidu i nasto mir.

Jure je s dolarima koje je zaradija u Americi sagradija novu kuću, a uz nju i veliku biljar salu. Dođe godina iljadu devetsto četnajsta, Austro-Ugarska navisti rat Srbiji zbog ubojstva pristolonasljednika i žene mu u Sarajevu, a naš Jure već ima dvoje male dice. Pozovu Juru na prvu levu, a zatim i na drugu levu, likari kažu potpuno zdrav. Mobiliziran je, i za cara Franju i Carevinu upute ga na front u Srbiju. Prema pričanju, Jure je bija negdi u Šumadiji u rovu, kod nike rijeke ča je zovu Velika Morava. Nasuprot njegovon rovu vojnici vojvode Stepe Stepanovića ili vojvode Mišića, svejedno, bili su u svon rovu možda stotinjak metri od rova našega Jure. Onako visok, Jure se izdigne iz rova da pogleda situaciju, a bija je deseti misec godine iljadu devetsto petnajste. Kiše su stalno padale, rovovi puni vode i gliba. Kako se Jure izdiga, sa srpske strane počne paljba i pokosi strica Juru koji se sa dvi teške rane na prsima strovali u rovovsko blato. Krv mu teče iz rana na prsima, ali i iz usta. Sanitet Carevine na portantinu izvuče ga i uputi u Petrovaradin, odakle ga otpreme u vojnu bolnicu u Novom Sadu di ispusti dušu za Cara i Carevinu, ostavivši u Kaštilima mladu ženu i dvoje sitne dice. Tako naš orijaš u dvadeset i osmoj godini života ode na drugi svit, a da ne zna za što ni za koga. Pokopan je na vojnon groblju u Novon Sadu, di su pokopani i svi neznani junaci slavne Carevine.

Pa da se sada vratimo staroj kući. Ova dva brata Jurina kupe zemlju van sela, na Trsteniku, i zgradidu veliku kuću sa šest stanova. Volili su zadirkivat staroga oca Matu kako je jedva sagradija onu kamenu kuću uz cestu, a oni dva veliku lipu kuću uz more. Prava gradska kuća. Stari otac Mate bi in odgovorija: “Lako je umisit krov ako imaš dobar kvas.” Stari Mate je umra iljadu devetsto dvadeset sedme godine kad su mu sinovi zgradili novu kuću koju on, Mate, nije ni vidija.

Ja ne znan zašto, ali ja san se rodija u staroj kamenoj kući di je stanovala nika stara babica rodon iz Trogira ili okolice Trogira. Jemala je muža Antu kojega su svi zvali Ante Babičin. Bija je barenko petnajst-dvadeset godina mlađi od babice, pa su govorili da je Ante oženija svoju mater. Stanovali su u staroj kamenoj kući u jednoj sobi livo od ulaza na prvom podu. Ta soba je bila uvijek tamna, ponistra od ceste nije se nikad otvarala. U sobici je bila velika postelja-kočeta, a uz zid je bija niki veliki ormar

na čijen je vrju uvik bilo sedan do osan veliki šipak. I ti Ante je bija niki dobar čovik, bez puno riči, i nan dicit je činija veliko zadovoljstvo dajući nan po jedan veliki šipak sladun, šta smo mi dica smatrali velikin bogatstvom. Babica je bila već stara, suhonjava u licu, tilon nagnuta naprid. Govorila je uvik po trogirski. Priča se da kad san se ja rodija, da je čača napija babicu i da je pala niza skale od vrja do dna. Ja je pantin i po tome ča mi je uvik govorila, a već san bija momčić: “Slušaj sinko, kurba te je obabila. Zapamti to, i to će te pratit u životu.” Za litnjih miseci, kad smo išli u mudantinan, čim bi me vidila, odma bi mi rekla: “Vidiš sinko kako jemaš lipi pupak, to san ti ga ja sašila.” Dakle, njoj je bija vrhunac vještine njene struke da svi oni koje je ona obabila jemaju lipi pupak. Pa sad neka neko reče da nije važno imat lipi pupak. Eto moji površni prisićanja na staru kamenu kuću, koja san ja sluša od stariji.

4. listopada 2014.

PROLETERI, SINKO MOJ

Kako san bija najmlađe dite, to me je moja mater, uvik u velikome poslu i priši, vukla za sobon, a ja bi jon se drža za brnicu. Rano je ustajala i puno posla obavila do svanuća. I zimi i liti. Nikad trudna, umorna. Uvik dobre volje, svakon dobro učinila i uvik standardno: “Sinko, brez Boga nima ništa.” A u nevoji opet: “Sinko, Bog je tako tija, pa je opet dobro. A ča mi tu moremo?” Stalno mi je ponavljala upute: “Ko je s lošim dopodne, gori je on popodne. Ča pojde niz vodu, ne vraća se uz vodu. Uči sinko, da te ne bi pitala starost, di ti je bila mladost. I nemoj da ti konji pobignu iz štale.” To će reć, uči ili radi, sve u svoje vrime.

U litnje doba blizu naše kuće je borova šumica koju smo zvali Borovina. A među borovima je bija veliki ravni prostor di se igralo na balun, i to balun od krpe – krpaš. Svi momčići smo se tu skupjali i igrali na balun. Ja san se volija bacat, pa san bija ka vratar – golman. Zvizdan je peka jako tako da se opet krabija katran na cesti, ali smo mi svejedno guštali igrat na balun i kendat ga. E, ali i u to litnje vrime ima dosta posla za radit, naprimjer tuć sime za salatu, sadit, pa zalivat u vrtlu i tako dalje, šta ja baš i nisan volija radit. Kad bi me mater s ponistre zvala “Dojdi doma!”, ja bi se pravija da je ne čujen. Ali na ponovne pozive moga imena mora san doć doma i onda bi dobija

zadatke šta triba radit. Meni nije to bilo pravo, pa joj kažen: “Ali mama, zašto ja moran radit, a Ivica, Joško, Tonći, Petar, ne rade ništa?” A ona mi kaže : “Sinko moj, oni su proleter i.” Ja baš nisan zna šta su proleter i, ali san mislija, oće li Bog dat da i ja jednom buden proleter i da uživan ka i svi proleter i, ne radeći ništa.

Dakle, ideal mi je bija postat proleter (šta danas i jesan). Kad bi mi odredili ništo drugo, radija san to onako priko volje, ili šta bi se reklo, livon nogon. Mater bi mi opet rekla: “Sinko moj, nije ti ovo komunjsko, to je naše.” A ja san opet mislija: “Kamo sriće da je sve komunjsko.” Nisan zna ča to znači, jer se onda ne mora puno ni pedantno radit. Eto, tako san ja sazna za dva pojma: proleter i komunjsko. I težija san ka dite da buden proleter i da je sve komunjsko. Ča se tiče proleterskog, doškali smo to da se većini pučanstva, fala Bogu, to i ostvarilo. A ča se tiče komunjskog, malo se drugačije dogodilo. Malo je ostalo komunjskog.

14. 01. 2009. godine u ponoć u Puli

Prva nagrada za pjesme na čakavici na temu Kaštela

Mario Klaić – Kaštel Lukšić

Dide moj dragi

Dragi moj dide.
Umra si prin
nego san se
ja rodija.
Nisi me dočeka
nisi me počeka.
Nisi me ni vidija
ni zapantija
niti na svoja kolina
tvrđin žujavin rukan
drža.

Na ovon svitu
nismo se trevili
ma mi te je uvik
drago vidit
na onon

staron kvadru
di si su najerenon kapon
u surki su alamarin
brkat
vesel
i nasmijan
litretan.

Dide moj,
ja san ti, da znaš, zANJI
od tvojega simena sime,
tvoje prezime
u babino ime.
Ma nisan osta zANJI.
Je da smo rodon tanji
ali nas još jema
i od tvoje krvi
lipi broj.

Čuja san
da si bija:
dobar,
čovik,
vridan težak,
veseljak,
da si
crikve gradija,
lipe pisme pisa,
babu Maru
volija,
jubija,
zlaton kitija,
resija.

Čuja san isto
da si
kvasinu
razvonjenu pija
kraj pune konobe
lipega, misnega vina.
Šćedjiv,
a ne škrt si bija,
skromno jija.
Tribalo je

duge godine priživit,
veliku familiju
uzdržat,
održat,
uzdizat,
svaku na svoj put
stavit
i u život uputit.

Rekli su mi isto
da si u kontri
uvik bija,
uvik za dišpet,
uvik za pravdu,
vlasti uzdlaku -
nikad nizdlaku.
Pržuni
od nikoliko dani
nisu ti bili strani
ča si kontra
cara i kraja
i onega iza brda Vlaja
zaraj
brza,
oštra jazika,
vruće krvi
i brze ruke
u mladosti
buletu plaća.

U Auštriji
kontra Rauha,
mrska bana bija.
U staroj Jugoslaviji
za dišpet
Rvat bija,
a u novoj
crjenu rvasku kapu
nosit više nisi tija
jer su ti se crjeni
zamirili bili.

U starosti
mrenon si oslipija,

vidija nisi
ma si dobro čuja
i ćutija.
Na sunčanoj strani sela
uza more,
na zgrijanon
kamenon zidiću,
svoje trudne
stare kosti
grija,
opočiva,
zanje dane
obrojiva,
dušu smiriva
z Bogon se pomiriva,
u Nebo partija,
a tilo na *Stupin* ostavija.

Vidija te i čuja te nisan
ma te ćutin
u sebi.
Krv ti je još uvek
ka onda
vridna,
Virna,
tepla
- dikod i uzavre,
a jazik
brz, oštar,
žestok
i sve ono
ča gre uz to,

dide moj dragi.

27. 3. 2009.

Kaštijal

Ča si danas,
a tek ča ćeš bit,
ča sve nisi bija -

zaklon,
ufanje,
sigurnost,
moć,
snaga,
lipota.

Tvrđi kaštijal na još tvrđoj stini,
morskoj siki,
prvi fundamenti u moru...
Ni danas nikor ne zna
koliko su šoto
velike široke stine
škvarane,
bloki nastivani,
stotinan puti u kvadar opojasani,
ne zna se čijin rukan,
čijin imenin
uzgor uzdizani.

Stare karte govoridu
o nevoji,
nesrići,
straju,
pogibeji...
Govoridu
o žeji,
o voji,
o potrebi
da se tude oстане
tu obrani glavu,
zemju svoju,
šenicu svoju,
trs svoj,
smokvu,
maslinu svoju,
dicu svoju...

Karte govoridu o duranju!

U tin kartan
ne vidu se judi,
mašklini,
puntaroli,
čivire,

puntižele,
kavale i kavalete,
zgnječeni prsti,
žujave,
rapave ruke,
krvave ruke,
škicani gnjati,
frižana tila,
slomjene kosti,
potna tila,
trudni žnjuti,
bolesna tila.
Ništa to ni notano
jerbo je za vraton bila juta nevoja
i velika priša.

Boli, gladi, žege, studeni, mižerije -
svega tega na karti nima.
Ka da je koga za to onda bilo briga?!
Glavno je bilo da je kaštijal resta
iz tleja put gori,
svakin danon sve višji,
tvrđi,
siguriji.
Ma ko je ikad
barenko jedan put
trapnjon,
macon,
puntarolon
vadija -
bra stinu
iz živca kamena,
oti znade za oti
trud graditeji.

Tu odlomjenu,
odvajenu stinu,
iz kave,
iz zemje izvadene,
brdu otete,
s brda donešene,
tribalo je škvarat,
dovest na miru
i stavit na svoje misto.

Tude već stoji,
pesto godišć broji.
Puno je tega propatila,
ma ništo i lipega vidila.
Silne vojske,
puste vojne,
sažgana sela, poja,
cvitna,
zelena poja,
oseke,
oplime,
brode,
svakake brode,
šuše,
povodaje,
provale,
ratove,
mire,
pa ratove,
pa jopet mire
i tako unedogled,
a ratovi su parili uvik
dugi, teški
i parilo je ka da jin nikad ni kraja.

Ma vidila je ova stina
i procesije,
i sprovode,
i bune,
i tribune,
i svakake fešte
i poklade,
svake vitre,
vire,
sriće i nesriće,
mržnje i jubavi,
rajanja i umiranja,
rotondu o života,
kraj jedne,
kraje puno familiji.
Vidila je i svaku
novu familiju,
ka ča i danas još dolazidu
u ovo našje misto.

Vidila je
težake,
care,
kraje,
presidnike,
prosjake,
oficijale,
likare,
fiškale,
biskupe,
pope,
učiteje,
profešure,
artište,
umitnike,
pisnike,
vojnike,
đenerale
ministre,
važne,
puno važne,
znane,
puno znane,
a danas neznane,
zvane
i one samozvane.

Ma puno, puno je tega
i za jednu stinu priko praga,
izlisanu -
puno je, puno
priko nje prišlo.
Ko bi sve to
popantija,
sve zapisa?!
Di koji je
osta trag
od karoce,
kara,
turnja,
koslate,
bačve,
kamenice,
o života težaškoga,

juskega,
ma puno tega nigdi notana...

Vidila je ota stina
i puno furešti,
muški i ženski,
i puno dice.
U kaštilu je bila
i moja skula stara,
u njen san naučija
čitati i pisati ova slova.
U kaštilu su danas
nika druga dica draga
ča sviradu,
pivadu,
crtadu,
o životu učidu,
a kaštijal je tek na po svojega puta
vas rimodernan,
jopet lip ka mladić.
Ča će od njega sve još bit,
da je znat...
Da je doživit...
Da je š njin poživit...

29. 6. 2009.

Krunica

Ko zna
kad si napravjena,
sedefovin botunin
žicon srebrenon izmotana,
redno nanizana
- nigdi zagropana?
Otajstva tvoja
radosna,
svitla,
žalosna i slavna
ukrug nanizana,
pa *Oče naš*,
pa još tri botuna taka
Zdravo Marijo,

pa zlatni botun
- filigran -
Virovanje
Slava Ocu,
a na dnu
Bogu Sinu -
zlatno raspeće
Isukrstovo propeče.

Debela si i velika,
lipa si
vridna i vajana.
Krunica si o dote
ko zna koje prababe,
babe,
pa matere,
čeri,
oli koje neviste
ča te je u ovu familiju donila.
Prošla si toliko ruk,
toliko si puti iz ruke u ruku pridana -
darovana
na zanjoj fešti,
oli zanjoj posteji...
Onoj,
koja se toliko panti.

Je li uvik išlo po redu?
Jesi li koga priskočila?
Ko zna?
Tu si - di si!
Ti si krunica o' osveca,
blagdana,
Svete nedije,
o' crikve -
kad si mogla u nju ič.
Šetemanan si bila nigdi zašuškana
u komori muža i žene
do glave u kantunalu
do posteje
oli u ormarunu
meju bilin lancunin -
sputno stivana.

Otajstva tvoja
tvoji su ti botuni
rukan izgancani
svi odreda prosvitlani.
Koliko si ustrajna bila?
Koliko si liposti u zahvali čula?
Koliko je
muke,
boli,
tuge
krozate prošlo
- sve do Neba?
Koliko si puste
otopila gorčine i jada,
i ništa juskega slada
Bogu (si) zafalivala?

Koliko si soldati
muži,
braće,
strici,
dice...
u vojsku
u rat ispratila,
žive falon Bogu dočekala,
mrtve isplakala,
pokopala?
Koliko si
putnici,
ribari,
pomorci
ufala?
Koliko si straja
od krupe,
groma i mraza
do jamatve prošla?
Intradu žuji i znoja
spračenu u konobi
sritno pribrajala.
Koliko si noći dugi
u mraku
priko ruk privrčana -
svitlo zore dočekala?

Kome si
i zašto
nanovo dana -
jopet priko ruk
molitvan glancana?

Kome ćeš jopet bit
na jubav Božju pridana,
za svu familiju
za Božju zaštitu
zadržana?

17. 2. 2011.

Pohvaljena pjesma na temu Kaštela

Velimir Pašara – Kaštel Gomilica

STARA KAŠTELANSKA MASLINA

Samonikla

Iz njedara crljenice

Olea europea

Prkosi vremenu

Vremešna uljarica

Ograđena vijencem suhozida

Elais

Više od tisuću i pol godina

Žilava oliko

Spaja svijet i vrijeme

Božje kiparsko djelo za vječnost

Breme godina pritišće ju

Grli sunce zvijezdu kaštelansku

Pjesmom dana u granatoj krošnji

Jedinstvena i slobodna poput vjetra

Mastrinka

Nosi otmjeno ljepotu postojanja

Stoji dugovječna, durabita

Krije tajne ljudskih sudbina

U skalinadi svoje prošlosti

Izbrazgotana, čvorasta umjetnička slika

Čuva brdo drevnih uspomena
Monumentalna uljika
Majčinski se nadnijela
Nad posjetiteljima koji ju pohode
Klanjajući joj se s poštovanjem i divljenjem
Starost uklesala bolne bore
Savijenoj, kvrgavoj oljici
Zubom vremena nagrizenoj
Godine se gomilaju, a ona podsjeća i svjedoči
Okupana sunčevom svjetlošću daruje hladovinu
Stremi u plavetno naručje oblaka na šetalištu vjetrova
Klupkom godina prkosi
Ustrajna i uspijantana u auri sjaja
Noću dremljivi mjesec prosipa srebro
Po snenim kožnatim listovima
Danju se modri plod u osmijehu sunca
Vrijeme dolazi i prolazi
Pasaju štajuni
Ljeti cvrčak zakanta pjesmu
Na izboranom žutosmeđem stablu prošaranom nepravilnim prugama
S proljeća u uzdrhtaloj krošnji ljubav ptica cvjeta
S jeseni daruje zlatnozeleno djevičansko maslinovo ulje
U lakrimariju, autohtonom kaštelanskom suveniru
Zimi, u ljušturi vlastitosti, šibana plesom neverastih vjetrova i kiša
Sanja spokoj u tišini

Danas je zaštićeni spomenik prirode
Njegovana je, pažena i mažena
Brigom vrijednih ljudi
Stablo je još tu u poodmaklim godinama preporođeno
S punim pravom na životni parkovni prostor
Ovjekovječena je i na poštanskoj marki
Simbol Kaštela u kaleidoskopu sjećanja
S mirisom mora, davnine i mudrosti
Posebna u životnoj snazi i moći
Čarolija u moru vremena
U savezu s Bogom
Traži i dalje malo, a daje puno
Ne umire stara maslina
Strpljivo pruža utjehu i nadu u novi život
Plemenita raspjevana duša kaštelanske masline
Traje s isprepletenim rukama pruženim suncu
Buđena sramežljivim poljupcima
Još snenog sunca i zvonjavom zvona sa zvonika

Manje poznate riječi:

crljenica - vrsta tla

durabita - dugotrajna

skalinadi - stubama

izbrazgotana - naborana, hrapava, isfrižana

uspijantana - uspravna

pasaju - prolaze

štajuni - godišnja doba

Pohvala u kategoriji "kaštelanske glende i batude"

Željka Blažević – Split: Šimin kućarin

ŠIMIN KUĆARIN

Prababa Šimica ostala je udovica u 25-toj godini s troje dice. Do smrti je nosila crninu. Tako je to u našin dalmatinskin mistima. Često bi se popela do crikve Gospe na Hladi. Molila je za žive i mrtve. Nije bila svadljiva žena. Puna jubavi za svoju dicu. Vrime oskudice. Žena u crnini je nadničarila kod drugih. Najlipše slatko ča je mogla prijuštit dici je bilo žbatit žumanjak s šećeron. Imala je mali kućarin, malu žličicu. S njon bi svoj troje dice iz čikare sladila. Mala žličica, optička varka. Umisto jednega zalogaja većon žlicon, tri puta manjon. Dogodi se jednega dana, kućarin nesta. Pritresla je svu kuću tražeć ga. Plakala je neutješno. Njegova vridnost za nju je veća od zlata. Kućarin se nije pronaša, priča o njemu je ostala. Tri naraštaja posli prepričava se. Praunuci s plastićnin žlicama jedu, a ja se zapitan: "Di je završija Šimin kućarin?"

Nadan Dumanić – Split: Japanske kokoše (na kaštelanski način)

Ariva je jedan moj prijatej iz Zagore vrle, naše, tamo krajen 70-ti godin radit u Jugovinila. Mlad u forcu, berzo se snaša i u domaću curu zajubija. Za ne činit štrapac puta u Split afita je doli u misto blizu Jugovinila jednu malu komoricu za bagatelu, a ranija se u menzu u tvornicu, ča bi se reklo sve je odilo ka' po špagu.

Poza malo vrimena je vazeja ništo zemlje, diga kredit jerbo se to onda moglo i izgradija mrvu kućice. Do dvi godine je i gornji pod doša, pa evo i dice i u firmu je ovancira, a žena je u smoposlugu počela radit. Lipo je odilo, dicu je u Split na skule špedi, tonobil vazeja, zemju na Čiovo, sve na svoje trude.

Afita je za male pineze jednu particelu na gornju cestu i učinija hangar za cviće i ništo malo verdure. Voli je radit, razumi se u posal i ni loše odilo. Učinija je dvi tri barakice za alat stivat, za bokun opočinit, s klapon gradele užgat. U jedan kantun je

meknija kapunjeru, neka se naje koja kokoš, neće jaj falit, a biće čakod i za ispo peke s kil kumpliri.

Dobavi je nike male japanske kokoše ča nosu sitna jaja ma puna zdravja i kriposti. To je onda bilo ka' moda, jaja za dicu i bolesnike i moga si ji prodat jedno ka' duzinu domaći. Oti naš čovik je bi i veliki farabut, glendavac a i špicaškandal, svima bi lipo peta, ma mu ni bilo drago primit, a za pošteno reč kome je.

U jotu istu klapu bi je jošćec jedan berekin i sa dobro izmirite ča mu je pripravi. Pofalija se prvi za kokoše, kako su lipe, zdrave, ne išču puno, a obilato vratu, a jovi drugi omar sutra na veli spli'ski pazar gori ko Slavonki i vazme dvajst jaj o' gusak, svako deboto ka' šaka i odnese i doma u frižider.

Do par dan skupi on pet jaj i pojde u poje o prijateja rano ujutro prin njega, otvori kapunjeru i u škancije di su gnjizda stiva vela jaja. Dojde naš lipi čovik i ka' je opočini poza marende poviri u kapunjeru i incuka se. Ča je ovo, deboto više jaje vengo kokoš, kako joj je moglo na onu malešnu gujcu izač. Ma u veseju je sve to larga i gušta doma pofrigat jaja.

Fala Bogu da se svima pofali. Koga ti zajebaješ, tolišna kokoš, a toko jaje. Vazmi šubler pa joj gujcu izmiri, a da znate u svako jaje po dva žumanjka. Čekaj a da nisu pospugale vitamine iz Jugovinila. Ma ča ti je, sve je na domaću spizu. I ovo ti nisu japanske kokoše vengo kaštelanske, vidiš kako su se berzo navrnile u kaštelansku racu. Ovod su i vino i verdura i trišnje najboje, pa di neće kokoše Kaštelanke.

Isto mu je po glavi tuklo kako mala gujca more velo jaje dat. Osta je jenu noć upoje, lega u baraku i više puta po noći je vižitava lanpadinon kapunjeru. Bokun je i popi da smoči justa, pa je zoron zakunja. Oni farabut je jopet sve ponovi, jopet je meka druga jaja i utira mu još većega ćuka u glavu.

Ma ka' su jaja snile, cilu san noć u fermu bija. Snile su ka si se maka, bili ti moga kagadu učinit da ti ko u joči cilu noć svitli. A je, dobro govoriš i kokoš triba mira jemat. I odilo je to tako doklen je veli jaj doteklo, ma je i ovi vicj tribalo deponit.

Za zanji put mekne mu kunpanjo cilu škatulu o' kartuna punu jaj iz posluge i jošćec na nju nota: mi smo japanske kokoše, pa su nas edukali da jaje ka snesimo same u škatulu stivamo. Buga je škatulon o' pod i sve svece skala, u lipu je trapulu upa. Kokoše je omar u vlašku špedi, bilo mu je dosta jaj za otu i drugu godinu, ma je glenda za svij i na veseje svij ostala.

Ja neznan koliko stariji Kaštelani za ovu glendu zna jerbo nisan čuja da je nikor do sad pripovidi. Pita san prijate'ja onega ča je kokoše Kaštelanke uzgoji da moremo li ovo poslat na natječaj za kaštelanske štorije.

Moreš, pošaji samo ne spominji imena i oklen san doša da mi na nos ne izajde, a znaš da san od ove pridike i ogladni. Mirita da me na tripice u Mamuta odvedeš. Oću ako ćemo prin pojist po dva frigana jaja, domaća, doklen tripice ne utegnu.

Marica Tadin – Kaštel Kambelovac: Ajmo ća u Ameriku!

Gledajući život našega čovika, mogli bi reč da se nije puno tega prominilo. Kako nas nebo darije suncen i kišon, tako nas život batije raton oli neimaštinom. Mladima je uvik lipo, al bi tili više, a starima ništa ne vaja i da su znali kako će in bit napravili bi boje. Oli od rata oli od sirotinje, najboje rješenje je pobić u Amerike.

Tako je moj pradiđ krajen devetanajstog stolića, tri puta bija u Ameriku. Od tega je na brodu proveja tri puta po šest miseci , tako da je više proša na brodu nego na tleju te obečane zemje.

Od rada i truda opet nije puno boje živija nego drugi judi iz njegova mista , osin šta je zgradija veliku kuću vanka sela, koja je završila ka i druge u dilin ,svađan među dicon, rujinana, sama i na kraju prodana (jer je lakše podilit pare vengo pode o kuće). Nove generacije u njenin zidin ne vididu njegove trudne ruke, njegov straj, očeli se ovi put vratit, njegovu jubav za svoju dicu da in učini život bojin.

Koliko su samo kuraže imali ti naši judi, poč na putovanje koje je trajalo misecima, na nevideno, di te niko ne ćeka, ne znaš jazik , ma ni čitat ni pisat Rvacki a kamo li ingleški? A radilo se sve i svašta: u rudniku, šumi, lovili su ribu, sve ća su znali ka i doma, ma su boje mogli zaradit. A da bi se poslalo doma koje šoldo, tamo se opet šćedilo: "Neka vidu oni u selu kako ja mogu , ma nek puknu o bisa"- znali su govorit i tako se hrabrit. Niki su skončali od rada i neimaštine, nestali u prostranstvima te bogate zemje, a doma su ostajale mlade žene i možda tek rođena dica koja nikad u životu nisu ni vidili oca.

Niki su opet pričali kako je dobro i da se nikad ne bi vratili. Imali su dobar biznis, kuću koja jema puno komor, kondut, banju i tinejal. Ma sve ća ti srce poželi, ali isto su znali pitat: "Kakva je bila intrada ove godine, jesu li masline rodile, je li se prijatej oženija, kakva je bila fešta za Veliku Gospu". Letila su tako različita pitanja priko oceana u bilin kuvertan obrubjenin crvenim i plavin štrikan a zvali smo ji avionska

pisma. Kad bi pošćer donija jedno tako pismo, zna bi vikat sa po štrade: "Ala, judi evo ga, Amerikansko", a iz svih kuć, provirile bi glave za vidit kome je stiglo pismo. U jednen takoven pismu, pisalo je da mu nađu našu domaću divojku, koju siroticu koja bi bila vojna poč zanj i iskušat život u Americi. Furešte su sve kurbe, ništa ne radu, ležu i čekaju muža , nosu niku novu modu, kratku kosu i nerazumidu našeg čovika. Odma Van se cila uža i šira rodbina dala u potragu: " Najboje bi bilo razgovarat sa šjor Tomon za njegovu Mandinu" mislija je brat iako se i njemu svidala, pa je odma privrnija razgovor: "Ma nevaja, ona je malo neredna , ne zna ni kozu pomust , svaki put jon udre u pot s tek pomuženin mlikon". "Dobro, onda s kumon Ivanon on ima dvi čere , jedna bi mogla poč?" mislija je otac, "Je , ma je jedna stara cura, a druga je pinku cotava." rekla je mater i predložila: " E, a onda s teton Lucon, njoj je muž umra, a njena čer još nema kortedanta." " Eeee, ma ona mi je ništo sumnjiva, vidila san je na šimatorju poslin Zdrave Marije, mora bit da je nikoga čekala."- rekla je sestra. I tako su svi znali sve o svakome, vrata se kuć nisu zatvarala, govor je bija uvik glasan pa nije ni čudo da su svi znali sve. Išoma, kako to uvik gre , dok jednon ne smrkne, drugon ne svane, sestra se dositila muževe bliže rodbine u kojoj je puno dice , živu skromno od intrade, poštena su obitelj, čere su vridne i sputne. Od četiri mogla bi bar jedna . Prvo se obavija razgovor s ocen obitelji , mater nisu ni imale, najstarija sestra u zobnici je nosila najmlađeg brata koji je bija sedmi po redu kad in je mater umrla. Dvi starije su već prid udaju , ali jedna od ove dvi mlade mogla bi poč u Ameriku! Sad se triba litretat joli ti učinit sliku, poslat bratu da on vidi koja je to divojka, pa neka se odluči. Momak se omar zajubija u sliku i posla garantno pismo svojoj jubjenoj divojci. Ma, divojka nije tila poč sama u tako dalek svit , pa je odvela sobon i sestru dok se ne snajde u tujen svitu. Tako van judi moji, jubav čini čuda. Išoma, i druga se sestra udala za našega čovika i obe su ostale u Americi. Po slikan znamo da nisu živile ka u to vrime u Kaštilin. Nosile su novu modu, imale su kratku kosu , a najlipje slike su bile isprin kuće, u tinelu, joli uz karća oće reć auto.

I opet je bilo pitanja : "Kakva je godina, je li vino boje, za koga se odala prijatejica,ko je umra, je li otac na nogan ...

Slike, pisma i razne štorije o njiovom životu kružile su među članovima uže i šire obiteji. Mi najmlađi mislili smo da su to priče iz davnih vrimen , za nas su to bili nepoznati judi i njiova dica , tudeški koje sigurno nećemo nikad ni vidit.

I tako godine letidu, prolazi život , svih nas jednako tuču kiše i grije sunce, na kojoj strani balote se nalazili, život nam jednako prolazi. U dobru i zlu, zdravlju i bolesti , opet se ništa čekalo i iskalo!!! "Ma da je još jedan put vidit onu štradu di san se rodija, pojubit prag o kuće, vidit crikvu u kojoj san se pričestija, zagrlit brata joli sestu s kojima san odresta? Vidit greb di su mi mater i otac!"

Samo ritkima se žeja ispunila. A ka bi došli nisu mogli virovat da kod nas postoji kondut, joli lektika, da ne triba grabit vodu iz bunara, joli bacat ono...e... iz vrčine u more!!! U bratu bi pripoznali oca, jer je sad on bija onoliko star koliko je bija otac kad su oni išli priko oceana. U dicit svojoj i njiovoj pripoznali bi svoju mladost, veseje i jubav . Slikavali bi nas u robi koju su nan donili kako bi drugima u Americi rekli čigovo je koje dite. Rodbina se za njih gracala, ko će ih boje ugostit, misleći kako su donili dolare . Poza njiova odlaska svi bi se opet pokarali i pristali govorit. Ja sam mislila , kako take ludosti nigdir nima i da se to više nikad neće ponovit. I dok se ova balota okrene nikoliko puti, prohodi Božić, pa Uskrs, dođe lito , evo ti opet nove krize i nedaj Bože rata. Pri srcu te stisne, osjetiš onaj gorak okus neodlučnosti i želje za dalekon obečanom zemjon. Svi govoru: "Tamo je boje", "Od siromaja , ako očeš radit, moš postat bogat", "Ovod radiš , a ništa nemaš". Opet se nikor zalipi za te slatke riči i nova generacija razmili se sviton ka rakova dica. Ovega puta odletu, ne triba in brodon šest miseci. Ali su isto daleko. Borimo se s iston tugon, protiv zaborava. Za Božić su sami , ma koliko svita bilo oko njih. Sve je ostalo isto. Samo nema više pisam sa plavon i crvenon štrikon, a telefon je slaba utjeha: "Radimo, nikad nismo doma", a kad su oni doma kod nas je noć. I onda otkriješ , kako nisu tribali poč u tako daleki svit , jer sve će ti triba ima doma. Tu su tvoji korjeni, a stablo samo sebi nikad ne čupa korjenje. Najlipje mu je tu di je nika, najjače ga sunce grije , najsjajnije su zvizde na njegovom nebu. Sve se stisnilo u tvom srcu, a srce je tamo di si ti. Od svih moš pobić, ma od sebe ne moreš. A mi doma opet čekamo telefonski poziv joli fejs sa nalipjenin slikan u tinelu, isprid kuće ili u šoping centru . Mala utjeha na ovon životnon putovanju.

Marija Žunić – Zadar: Istinite dogodovštine iz Kaštel Novoga

Moja majka Tonka Antić, djevojačkog prezimena Cvitić, rođena je Novljanka. Tu je živila, tu je i pokopana (1913.-2001.). Završila je šest razreda osnovne škole. Imala je dar pripovijedanja. Pjesme je pisala kao i njezin otac Visko i brat Ivo.

Ove istinite anegdote o don Anti Meladi i biskupu Kvirinu Bonefačiću zabilježila sam po njezinom pričanju.

Don Ante Melada rođen je u K. Štafiliću. Obiteljske prilike su mu bile teške jer mu je brat rano umro, a poslije i njegova žena, iza kojih je ostalo dvoje male djece koju je trebalo uzdržavati. Don Ante je bio neobično duhovit, lucidan, snalažljiv. O tome svjedoče ove priče.

U K. Novom je bio župnik don Đani (Ivan Vuletin), a u K. Štafiliću don Ante Melada. Mlade djevojke su radije odlazile na ispovijed kod don Ante u Štafilić, o čemu svjedoči priča "Ko potiče, neka i natiže".

Nazdravica, (kako se onda govorilo), biskupa Kvirina Bonifačića u K. Novom 1925. godine se prepričavala dugo iza toga, kao i Gašino klamanje ribe: "Slušajte svitu... tamo i amo... i koga je volja...". Biskup Kvirin je bio poznat po svojoj jednostavnosti.

Ove dogodovštine zbile su se između dva rata, dakle kad je bila neimština i glad, ali veselja i duhovitosti nije nedostajalo. Anegdote su pisane jezikom kojim je govorila moja majka. Vjerujem da ove istinite dogodovštine imaju vrijednost kao dokument toga vremena.

Marija Žunić, rođ. Antić

MARE ŽANIĆEVA

Don Ante, kada bi u Štafiliću svršija misu, ne bi odma iša kući, nego priko rive u Novi na ribarnicu. Ako mu odgovara, kupija bi ribe, pa uz Veliku štradu u Novon na Brce. Usput bi s kin malo popriča.

Jedan dan kad je prolazija uz Veliku štradu, Mare Žanićeva ga u prolazu zapita: "A don Ante šta vi uvijek prolazite uz Veliku štradu?". A don Ante se malo uspravi i kaže: "Mare, da si ti malo lipša, a ja malo mlaji, moga bi kokod čakod i promislit!"

POTVRDA

Jedan od braće Perišin sriti puten don Antu i reče mu: ‘‘Don Ante, eto neću van više smetat u crkvi. Priša san na pravoslavnu vjeru.’’. A don Ante će njemu ka iz rukava: ‘‘Znan, znan, i ja san primija tu Potvrdu! Nisi smeta nan, pa nećeš ni njima, a mi nismo ništa izgubili, a neće ni oni ništa dobit!’’

MIŽERJA

Jednog dana kod don Ante u kuratiju došla je Šankovica. On je upita:.

–Ča si došla?

–Nevoja, don Ante.

– Koja nevoja?

- Kiša svaki dan, a ja neman s čin kupit galice da ono malo mižerije polijen. Ako ne polijen, odnit će bolest, a ča ćemo pit i s čin ću dici kupit kruva, pa san vas došla molit da mi zajmete dvista dinari.

Don Ante se malo zamislija i muči, a Šankovica nastavlja: -Ča je don Ante, oli mi nećete zajmit? Vratit ću van čin dojden do šoldi.

Don Ante će joj: - Znaš ča, *(izvadi takujin i iz njega sto dinari)*, evo ti sto, pa mi ne vraćaj, tako san ja na koristi za sto dinari,, a i ti si na koristi sto dinar i. I tako mi nimaš okle vratit.. Pa da ne nosiš dug na duši. Nikome ne govori jer će doć opet kogod pitat.

SUŠA

Jednu godinu je bila velika suša. Nikako da kiša padne. Štafilicani kažu don Anti: ‘‘Don Ante, velika je suša na vinogradin, sve otpada lišće. Valjalo bi molit Boga za kišu da ne propadnu naši vinogradi.’’

A don Ante će in: ‘‘Eto vi molite do sv. Kate, a ja ću molit od sv. Kate do Božića pa ćemo vidit koga će Bog uslišat.’’

KO POTIŽE, NEKA I NATIŽE

Župnik K. Novog don Đani (Ivan Vuletin) je drža jedno vrime župu u Novon i u Staron jer nije bilo svećenika. Mlade cure su više volile don Antu, nego don Đana. Zato bi išle na ispovid u Štafilic kod don Ante. On nije dugo ispovida, niti veliku pokoru dava. Kad bi doša u crkvu, odma bi pogleda na onu stranu di bi Novke stale pa bi pita:

-Šta ste došle u Štafilic? Di je vaš kurat?

One bi rekle:

-Pa znate... on drži dvi župe, pa ne stigne i nas ispovidat.

Don Ante odgovori:

-Ko potiče, neka i natiže!

RIBARNICA I

Don Ante doša u Novi na ribarnicu. Obično bi kupova manju, jeftiniju ribu. Pita bi pošto je koja riba. Ribar mu reče cijenu, a don Ante će:

-Daj male ribe jedan kil.

Jedan koji se tu naša upita:

-A što don Ante niste uzeli veliku ribu?

Don Ante će na to:

-A pošto je?

Ovi mu odgovori:

-Dvadeset dinari.

Don Ante:

-A neću ja cilu misu kroz guzicu. (*misa je tada bila dvadeset dinari*)

RIBARNICA II

Don Ante doša na porat u Novon uzest malo ribe i kaže ribaru:

-Izmiri mi jedan kil manje ribe.

Kad mu je ribar izmirija i iskrenija na kartu, on izvadi takujin i plaća ribaru. Dotle jedan koji se tu naša i gleda, iz pajera izabire veću ribu i baca na kartu. Ribar zaokupljen plaćanjen to nije vidija, dok je don Ante to primjetija. Skupi kartu s ribon, a ovome šapne na uvo:

-Na tvoju dušu.

MESNICA PERA

Don Ante pri mise prolazi kod mesnice od Pere i kaže mu:

-Ostavi m i komadić od ovoga komada, Kad svrši misa, doću uzest.

Nakon mise se vraća, a Pera mu kaže:

-Don Ante, čuja san da u raj nije doša pop, ima sto godin.

-A ja san čuja da mesar nije uliza u raj ima dvista godin.

-Kako znate?

- Iza oni vrat od raja visi pršut ima 200 godin.
- A što ga ne rasiću?
- Nema mesara.-pobjedonosno odgovori don Ante.

KAR

Jednoga dana don Anti reče nećak:

- Striče, na karu se razbilo kolo, valjalo bi ga napraviti.
- Napravi!
- Ne mogu ja. Valjalo bi ga odneti meštru.
- Kad nimamo pinez za meštra platiti, čekajmo da kokod umre pa kad dobijemo za sprovod napraviti ćemo kolo.

NAZDRAVICA BISKUPA KVIRINA BONEFAČIĆA U K. NOVOM

1925. godine u K. Novom bila je krizma. Velečasni biskup Kvirin Bonefačić doša je ranije i dali su mu sobu u kuratiji. Kad nije mogao spavati, izaša bi na ponistru, promatra more i osluškiva što se događa u selu.

Običaj je bija da čim ribari dođu s ribom, da pošalju Gašu klamat ribu. On bi ovako počejao:

- Slušajte svitu... tamo i amo... i koga je volja... došlo je ribe na porat... brzo prije nego nestane...

Biskupu se klamavanje ribe svidilo.

Kad je bila gotova krizma pripremi se veliki obred. Sve značajnije glave iz sela bile su prisutne, kao i pivači i popi. Nakon dobrog obida i koje popivene čaše počele su nazdravice.

Ni biskup nije osta nezapažen i on je svoju reka:

-Slušajte, tamo i amo

I koga je volja

Na stol je došlo vina

A ja nazdravljan svima

Koliko vas ovde ima!!!

Onda je nastala graja.

